

Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Серія: Економічні науки

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.

Series: Economical Sciences

ISSN 2519-2701 print

<https://nvlvet.com.ua/index.php/economy>

doi: 10.32718/nvlvet-e10008

UDC 636:637:331.101.6(477)

Labor productivity in livestock enterprises of Ukraine

V. Chemerys, V. Dushka, V. Maksym, B. Papizhanskyi

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine

Article info

Received 20.11.2022

Received in revised form

20.12.2022

Accepted 22.12.2022

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
Tel.: + 38-097-58-701-77
E-mail:
volodiamaxym88@gmail.com

Chemerys V., Dushka V., Maksym V., & Papizhanskyi, B. (2022). Labor productivity in livestock enterprises of Ukraine. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Economical Sciences, 24(100), 47–53. doi: 10.32718/nvlvet-e10008

Labor productivity is one of the leading indicators of the efficiency of the functioning of enterprises and an indicator of technological development. The level of labor productivity is characterized by the volume of products produced in terms of value or in kind per employee or unit of time spent. In addition, when evaluating the efficiency of labor use, the inverse of labor productivity is used as the indicator of the labor intensity of products, which shows the time spent on the production of a unit of volume or value of products. The article analyzes labor productivity in agricultural enterprises, particularly the livestock industry of Ukraine, for 2010-2020 per 1 employee, in constant prices of 2016. Labor productivity in livestock enterprises by region of Ukraine is studied. The ratio of labor productivity per 1 worker in animal husbandry to the average salary in agriculture per year was determined. The estimated specific weight of labor remuneration with deductions from the cost of produced products in livestock enterprises, as well as the average labor intensity of livestock production by regions of Ukraine in 2020, was calculated. According to the results of the study, it was established that the productivity of labor in the enterprises of the livestock industry during the studied period is growing steadily and, according to the results of 2020, reached UAH 873,000. Based on one employee per year at constant prices of 2016, which is 20,000 hryvnias. More than in crop production. The highest level of labor productivity among livestock enterprises is observed in the Vinnytsia region - at the level of UAH 3.1 million per 1 employee per year. The average indicator of labor intensity in livestock breeding in Ukraine was 2.2 hours per 1 thousand hryvnias cost of products. In enterprises of the Lviv region, this indicator is 10 % lower than the average in Ukraine. The growth of labor productivity in animal husbandry and agriculture primarily leads to a disproportionate change in wages, the specific weight of which in the value of manufactured products grows relatively slower than the level of labor productivity. To increase the level of efficiency in the use of labor in animal husbandry, it is necessary to introduce innovative intensive, resource-saving technologies, increase the volume of production and sale of products, make maximum use of production facilities, mechanize and automate the process of animal breeding, and improve the quality of management.

Keywords: labor productivity, the labor intensity of production, enterprises, animal husbandry, wages, production.

Продуктивність праці у підприємствах галузі тваринництва України

В. Чемерис, В. Душка, В. Максим, Б. Папіжанський

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького,
м. Львів, Україна

Продуктивність праці є одним з основних показників ефективності функціонування підприємств та індикатором технологічного розвитку. Рівень продуктивності праці характеризується обсягом виробленої продукції у вартісному чи натуральному вимірі в розрахунку на одного зайнятого, або одиницю затраченого часу. Також при оцінці ефективності використання праці застосовують обернений до продуктивності праці показник трудомісткості продукції, який показує затрачений час на виробництво

одиниці обсягу чи вартості продукції. У статті проведено аналіз продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах, зокрема галузі тваринництва України за 2010-2020 рр. на 1 зайнятого, у постійних цінах 2016 р. Досліджено продуктивність праці у підприємствах тваринництва за областями України. Визначено коефіцієнт співвідношення продуктивності праці на 1 працівника у тваринництві до середньої заробітної плати у сільському господарстві за рік. Розраховано орієнтовну питому вагу оплати праці з вірахуваннями у вартості виробленої продукції в підприємствах тваринництва, а також середню трудомісткість продукції тваринництва за областями України у 2020 р. Відповідно до результатів дослідження встановлено, що продуктивність праці у підприємствах галузі тваринництва за досліджуваний період стабільно зростає та за підсумками 2020 р. досягла 873 тис. грн у розрахунку на 1 працівника за рік у постійних цінах 2016 р., що на 20 тис. грн більше ніж у рослинництві. Найвищий рівень продуктивності праці серед підприємств галузі тваринництва спостерігається у Вінницькій області – на рівні 3,1 млн. грн на 1 зайнятого за рік. Середній показник трудомісткості у тваринництві України становить 2,2 год на 1 тис. грн вартості продукції. У підприємствах Львівської області даний показник на 10 % нижчий ніж всередньому в Україні. Зростання продуктивності праці у тваринництві та сільському господарстві загалом здебільшого призводить до непропорційної зміни заробітної плати, питома вага якої у вартості виробленої продукції зростає відносно повільніше ніж рівень продуктивності праці. Для підвищення рівня ефективності використання праці у тваринництві необхідно впроваджувати інноваційні інтенсивні, ресурсозберігаючі технології, нарощувати обсяги виробництва та реалізації продукції, максимально використовувати виробничі потужності, механізувати та автоматизувати процес вирощування тварин, підвищувати якість менеджменту.

Ключові слова: продуктивність праці, трудомісткість продукції, підприємства, тваринництво, оплата праці, виробництво.

Вступ

Організація виробництва продукції тваринництва потребує залучення значних матеріально-технічних, фінансових та трудових ресурсів, поєднання яких обумовлюється вибраною технологією. Пріоритетним завданням у діяльності аграрних підприємств є раціональне використання залучених ресурсів із досягненням високих показників економічної ефективності. Одним із основних видів у класичній теорії факторів виробництва, без якого не можливо організувати діяльність підприємства на сучасному етапі розвитку технологій є праця людини, на основі якої формуються трудові ресурси. Продуктивність праці впливає на формування доданої вартості в економіці та позначається на заробітній платі працівників. Також рівень продуктивності праці є чинником добробуту громадян та рівня матеріального благополуччя, оскільки часто є визначальним при забезпеченні високої заробітної плати. У сільському господарстві України проблема ефективності використання трудових ресурсів є досить актуальною та потребує системного вивчення і моніторингу, зокрема у тваринництві.

Продуктивність праці у сільськогосподарських підприємствах досліджується у наукових працях багатьох українських вчених, серед яких: І. В. Дворник, (Dvornyk, 2021) М. М. Бабич (Babych & Zahrebalenko, 2016), О. М. Івахненко (Ivakhnenko, 2018), П. М., Макаренко, О. П., Зоря (Makarenko et al., 2011), В. В. Вітвіцький, І. М. Беженар, О. В. Демченко (Vitvitskyi et al., 2021) та інших.

Однак продуктивність праці у тваринництві потребує систематичного аналізу та моніторингу стану основних показників, які характеризують дану економічну категорію. Тому необхідно проводити комплексні дослідження основних тенденцій в динаміці індексів продуктивності праці у підприємствах галузі тваринництва для обґрунтування основних чинників та резервів зростання ефективності використання праці.

В умовах активізації євроінтеграційних процесів України нагальною постає проблема підвищення продуктивності. Продуктивність праці являє собою один із найзагальніших показників, що характеризує рівень розвитку економічної системи країни. На макрорівні підвищення продуктивності праці належить до най-

важливіших факторів економічного зростання. На мікрорівні зростання продуктивності праці дозволяє підприємцям підвищувати рівень конкурентоспроможності продукції та підприємства в цілому, що значною мірою впливає на ефективність підприємництва й реальні доходи населення (Vitvitskyi et al., 2021).

Продуктивність праці – одна з найважливіших економічних категорій, у якій найбільш повно відображається ефективність суспільного виробництва та акумулюється в тісному поєднанні ефективність використання робочої сили, земельних, матеріально-технічних і фінансових ресурсів. Підвищення продуктивності праці є передумовою розвитку аграрного виробництва та забезпечення значного поліпшення матеріального добробуту українського народу, здійснення соціальних перетворень на селі (Dvornyk, 2021).

Продуктивність праці та її оплата є взаємозумовленими економічними категоріями; їх взаємозв'язок характеризує рівень відповідності темпів зростання заробітної плати і продуктивності праці: чим вищі темпи підвищення продуктивності праці, тим ширші можливості на підприємстві для зростання оплати трудового внеску працівників, зайнятих у виробництві, й навпаки. За таких умов підприємства мають змогу вести розширене відтворення, виробляти достатню кількість продукції з найменшими витратами, водночас підвищуючи розміри матеріального стимулювання (Makarenko et al., 2011).

Аналіз рівня продуктивності праці є джерелом для прийняття управлінських рішень з підвищення рентабельності та конкурентоспроможності, технічного і організаційного удосконалення виробництва, управління трудовими ресурсами, визначення цінової політики та інше (Babych & Zahrebalenko, 2016).

Мета та завдання дослідження. Визначення основних тенденцій та аналіз динаміки основних показників продуктивності праці у підприємствах галузі тваринництва України. Поставлена мета розкривається у наступних завданнях: дослідження продуктивності праці у розрахунку на 1 працівника за рік; визначення співвідношення продуктивності праці у тваринництві до середньої заробітної плати; аналіз трудомісткості виробленої продукції тваринництва за областями України; обґрунтування основних чинни-

ків зростання продуктивності праці у підприємствах галузі тваринництва.

Результати та їх обговорення

Продуктивність праці у підприємствах галузі тваринництва України розрахована на 1 зайнятого за рік у постійних цінах 2016 р. стабільно зростає. Так, за досліджуваний період з 2010 до 2020 рр. продуктивність праці підвищилася майже у 2 рази та на кінець 2020 р. становила 872,8 тис. грн., що на 7 % більше за показник попереднього року. Зростання продуктивності праці обумовлено підвищенням концентрації та інтенсивності виробництва у великих тваринницьких

комплексах, зокрема у птахівництві та свинарстві. Продуктивність праці у підприємствах з виробництва продукції тваринництва за підсумками 2020 р. перевищило значення аналогічного показника для галузі рослинництва на 20 тис. грн. у розрахунку на 1 працівника за рік. Тваринництво у порівнянні з рослинництвом значно менше залежить від негативних природно-кліматичних умов, які можуть вплинути на обсяги виробництва продукції, а розвиток крупнотоварних інтенсивних форм виробництва з високим рівнем автоматизації та механізації є вагомим чинником підвищення продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах України.

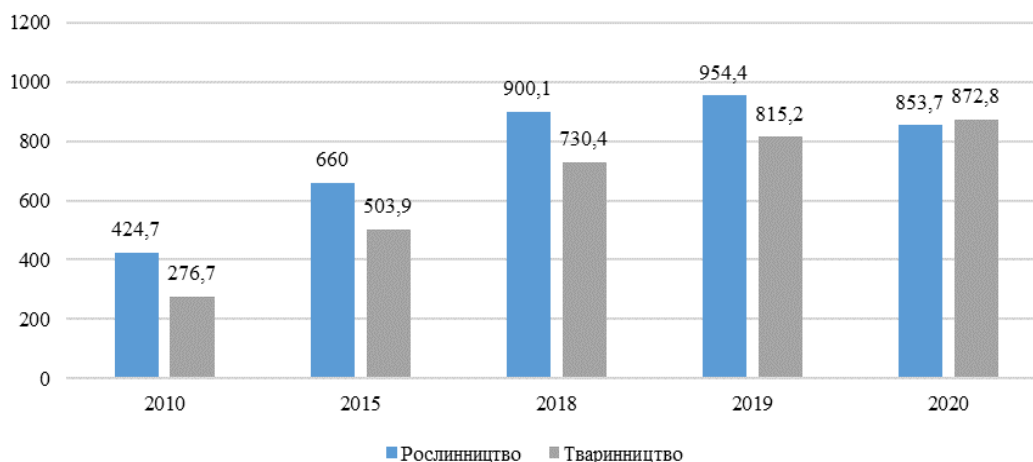

Рис. 1. Продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах України за 2010-2020 рр. на 1 зайнятого, у постійних цінах 2016 р., тис. грн

Джерело: (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

До основних показників оцінки ефективності використання праці відносять рівень продуктивності праці, який визначається співвідношенням вартості виробленої продукції на одного працівника за рік, або на одиницю часу. Також продуктивність праці у тваринництві можливо виміряти у натуральних одиницях

замінивши вартість виробленої продукції на фізичний обсяг (кг, ц, т, шт). Оберненим до показника продуктивності праці є трудомісткість продукції, яка визначається співвідношенням затраченого часу на виробництво продукції до вартості виробленої продукції, або її фізичного обсягу.

Рис. 2. Індеси продуктивності праці у підприємствах з виробництва продукції тваринництва, 2010-2020 рр.

Джерело: (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Популярними є показники оцінки ефективності використання трудових ресурсів на основі співставлення вартості виробленої продукції та заробітної плати, що дозволяє при визначенні продуктивності праці визначити дохід від реалізації продукції на кожну гривню заробітної плати працівника за встановлений період. А при визначенні трудомісткості продукції розрахунок показує вартість оплати плати у кожній 1 грн вартості реалізованої продукції.

За 2010-2020 рр. помітна стійка тенденція до зростання індексу продуктивності праці у підприємствах, які виробляють продукцію тваринництва. Найвищі

темпи росту індексу на рівні 1,16-1,22 відбулися з 2010 до 2016 рр., що характеризує стабільне зростання продуктивності праці у підприємствах галузі у порівнянні з рослинництвом, де помітна циклічність динаміки індексу продуктивності, коли спад показників змінюється на зростання всередньому кожних 2-3 роки в основному через вище згаданий природно-кліматичний чинник, вагомість впливу якого, при сучасному рівні розвитку технологій є вирішальною для більшості виробників продукції рослинництва за винятком тепличних господарств та інших форм виробництв на закритому ґрунті.

Таблиця 1

Продуктивність праці в підприємствах з виробництва продукції тваринництва в Україні за 2018-2020 рр. на 1 зайнятого, у постійних цінах 2016 р., тис. грн.

Назва області	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2019 р.	2020 р. +/- до 2019 р.	У порівнянні до середнього показника в Україні, раз
Вінницька	1480	2719,3	3132,2	115,2	412,9	3,6
Волинська	916,6	952,7	1144	120,1	191,3	1,3
Дніпропетровська	1199,9	1256,8	1306,3	103,9	49,5	1,5
Донецька	743,4	738,4	801,9	108,6	63,5	0,9
Житомирська	339,9	350,4	391,9	111,8	41,5	0,4
Закарпатська	235,6	301,8	274,3	90,9	-27,5	0,3
Запорізька	498,8	519,6	462,5	89	-57,1	0,5
Івано-Франківська	974,2	1097,6	1164,9	106,1	67,3	1,3
Київська	931,7	951,4	947,7	99,6	-3,7	1,1
Кіровоградська	347,1	406,9	423,4	104,1	16,5	0,5
Луганська	184,7	182,8	213,4	116,7	30,6	0,2
Львівська	1007	894,6	956,8	107	62,2	1,1
Миколаївська	364,3	419,1	378,5	90,3	-40,6	0,4
Одеська	255,7	283,6	324	114,2	40,4	0,4
Полтавська	395,8	418,5	454	108,5	35,5	0,5
Рівненська	601,8	658,1	677,2	102,9	19,1	0,8
Сумська	306	315,9	345	109,2	29,1	0,4
Тернопільська	775,1	808,9	916,3	113,3	107,4	1,0
Харківська	477,7	539,2	593,8	110,1	54,6	0,7
Херсонська	804,2	781,6	705,8	90,3	-75,8	0,8
Хмельницька	564,7	590	578,8	98,1	-11,2	0,7
Черкаська	1061,1	1155,4	1185	102,6	29,6	1,4
Чернівецька	639,5	609,4	741,5	121,7	132,1	0,8
Чернігівська	314,6	352,5	389,7	110,6	37,2	0,4
Україна	730,4	815,2	872,8	107,1	57,6	1,0

Джерело: (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Рівень продуктивності праці у підприємствах галузі тваринництва України суттєво відрізняється за областями. Загалом у більшості областей рівень продуктивності праці зростає за винятком Херсонської, Хмельницької, Миколаївської, Закарпатської та Запорізької областей. Найвищий рівень продуктивності праці за 2020 р. спостерігається у підприємствах Вінницької області – 3132 тис. грн за рік на 1 зайнятого, що у 3,6 рази вище за середній показник в Україні. Також відносно високі показники продуктивності праці у підприємствах тваринництва Дніпропетровської, Волинської, Черкаської та Івано-Франківської областей. Низький рівень продуктивності праці, який всередньому у 2-2,5 рази нижчий за середній показник у підприємствах тваринництва Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Кіровоградської, Луганської,

Миколаївської, Одеської. Полтавської та Чернівецької областей відповідно до наведених статистичних даних 2020 р. У господарствах галузі тваринництва Львівської області рівень продуктивності праці на 10 % вищий за середній показник. Висока динаміка зростання продуктивності праці – понад 20 % спостерігається у підприємствах Волинської та Чернівецької областей.

Нерівномірність значення показника продуктивності праці пов'язана з питомою вагою великих тваринницьких комплексів в обсягах виробленої та реалізованої продукції за областями України. Відповідно, якщо в області розташовані 5-6 крупнотоварних виробництв, на які припадає 70-80 % обсягів виробленої продукції тваринництва, рівень продуктивності праці буде вищий ніж у регіонах, де переважають малі під-

приємства з нищим рівнем інтенсивності виробництва.

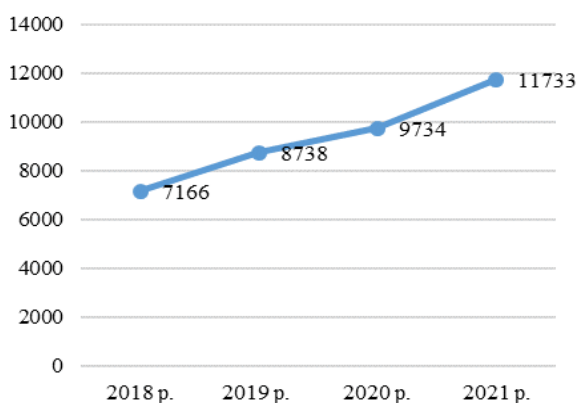

Рис. 3. Середня заробітна плата за місяць у сільському господарстві України, 2018-2021 рр., грн
Джерело: (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Рівень продуктивності праці є одним із основних чинників, який впливає на заробітну плату. Здебільшого зростання продуктивності праці призводить до зростання заробітної плати за пропорційним, або непропорційним принципом, однак бувають винятки. Так, у сільському господарстві України у 2020 р. середня номінальна заробітна плата зросла у порівнянні з 2019 р. на 11,5 %, з врахуванням інфляції ріст реальної заробітної плати становив близько 10 %, а продуктивність праці навпаки знизилася на 7,6 % розрахована у постійних цінах 2016 р. Якщо для розрахунків обрати показник продуктивності праці у підприємствах тваринництва, вплив на зростання заробітної плати буде не пропорційним.

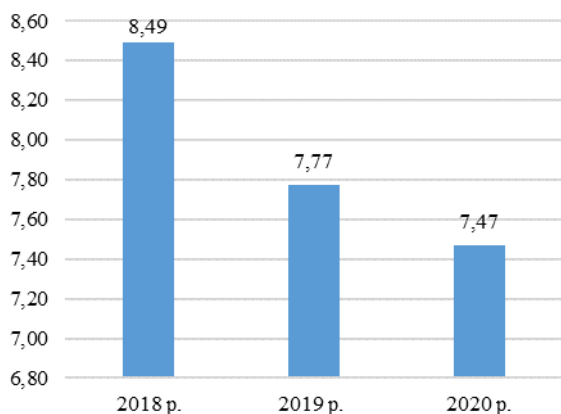

Рис. 4. Співвідношення продуктивності праці на 1 працівника у тваринництві до середньої заробітної плати у сільському господарстві за рік, 2018-2020 рр.
Джерело: розраховано за даними (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Ступінь наслідкового зв'язку між продуктивністю праці та заробітною платою суттєво у тваринництві залежить від форми оплати праці на підприємстві, рівня заробітної плати в інших галузях економіки, темпів інфляції, загальним темпами зростання чи

спаду економіки та від багатьох інших зовнішніх і внутрішніх чинників.

Співвідношення рівня продуктивності праці розрахованого на 1 працівника за рік у підприємствах галузі тваринництва до середньої річної заробітної плати у сільському господарстві за 2018-2020 рр. показало стабільне зниження визначеного коефіцієнта з 8,5 до 7,5, що вказує на зростання частки заробітної плати у вартості виробленої продукції тваринництва в Україні, яка за досліджуваний період підвищилася до 16,33 %. Ріст питомої ваги заробітної плати у вартості продукції тваринництва підвищує соціальну ефективність господарської діяльності підприємств галузі та поступово наближає рівень заробітної плати до більш "справедливого", обґрунтованого рівня.

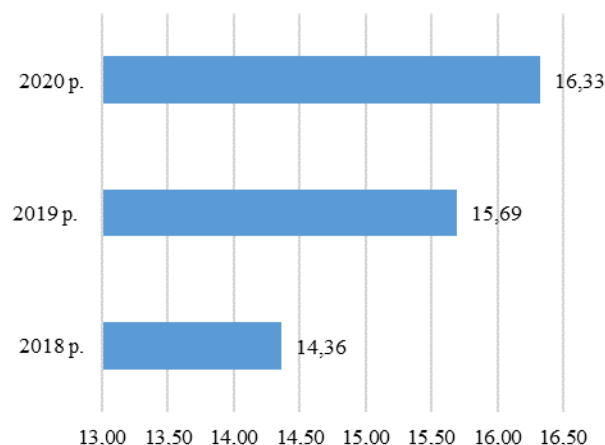

Рис. 5. Орієнтовна питома вага оплати праці з відрахуваннями у вартості виробленої продукції в підприємствах тваринництва, 2018-2020 рр.

Джерело: розраховано за даними (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Важливим показником ефективності використання праці є трудомісткість продукції, яка показує витрати часу на виробництво одиниці обсягу, або вартості продукції. Відповідно найнижчий рівень трудомісткості продукції буде в підприємствах з найвищим рівнем продуктивності праці через обернену залежність даних показників. Так, у підприємствах галузі тваринництва Вінницької області у 2020 р. середні витрати часу на 1 тис. грн вартості виробленої продукції склали 0,6 год., при середньому значенні в Україні – 2,2 год. У підприємствах галузі тваринництва Львівської області даний показник становив 2 год.

Рівень ефективності використання праці у тваринництві суттєво залежить від розвитку інтенсивних форм крупнотоварного виробництва. У великих підприємствах продуктивність праці здебільшого є вищою ніж у малих фермерських господарствах. Відповідно у таких напрямках тваринництва як птахівництво, свинарство, де переважають крупні підприємства з високим рівнем механізації та автоматизації виробничих процесів ефективність використання трудових ресурсів за показниками продуктивності праці буде вищою ніж у менш капіталомістких видах тваринництва, зокрема вівчарстві чи м'ясному скотарстві. Зростання

рівня автоматизації та механізації виробничих процесів дозволяє значно підвищити продуктивність та оплату праці.

Капіталомісткі види тваринництва зазвичай потребують менше ресурсу праці, а з розвитком науково технічного прогресу в аграрному секторі, поширен-

ням ресурсозберігаючих інноваційних технологій, роботизації механічних процесів на виробництві, потреба в кількості найманих працівників скоротиться до технологічного мінімуму, а пріоритет надаватиметься якісним характеристикам праці.

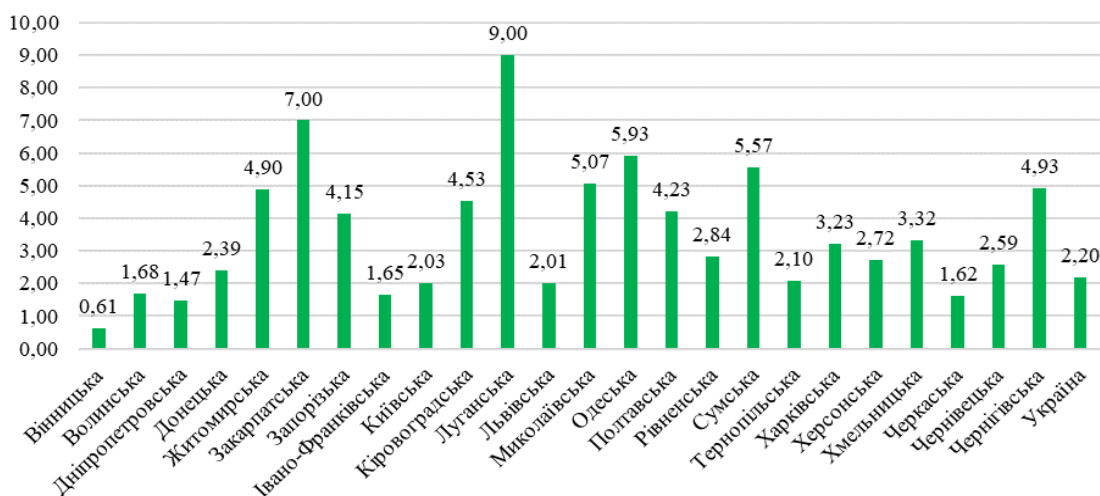

Рис. 6. Середня трудомісткість продукції тваринництва за областями України, 2020 р., год/тис. грн
Джерело: розраховано за даними (Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2021)

Важливим чинником зростання продуктивності праці у вартісному виразі є підвищення ціни реалізації продукції, яка впливає на рівень виручки від реалізації. Також доходи підприємства можуть зростати при збільшенні обсягів виробництва та продажу продукції без залучення додаткових працівників на основі повнішого використання наявних виробничих потужностей.

У тваринництві важливою передумовою зростання ефективності використання трудових ресурсів є підвищення циклічності виробництва продукції на основі скорочення циклу вирощування, що актуально для підприємств з вирощування свиней, ВРХ та птиці. Важливим є підвищення продуктивності тварин, зокрема середньорічних надоїв на корову, середньодобових приростів на дорощуванні та відгодівлі свиней, овець та ВРХ, рівня несучості курей, виходу приплоду на 100 голів маточного стада та ін. Дані технологічні показники продуктивності тварин впливають на зростання інтенсивності виробництва, що позитивно позначається на підвищенні обсягів реалізації продукції.

Слід також виділити організацію ефективного ветеринарного забезпечення діяльності підприємств з виробництва продукції тваринництва, оскільки від здоров'я тварин залежить їх продуктивність та обсяги виробництва продукції, що впливає на показники продуктивності праці. Відповідно важливим є мінімізація рівня падижу тварин, проведення профілактичних ветеринарних робіт та швидке превентивне реагування на поширення небезпечних хворіб, зокрема пташиного грипу та африканської чуми свиней, які можуть завдати непоправних збитків для підприємств.

Важливим є оптимізація каналів збуту продукції для підприємств тваринництва з метою максимізації

виручки та рівня товарності продукції, що позитивно впливатиме на ефективність використання трудових ресурсів через зростання виручки від реалізації.

Також ефективним напрямом зростання продуктивності праці на підприємствах тваринництва є раціональна побудова системи менеджменту, яка проявляється у проведенні заходів щодо стимулювання праці, контролю за виконанням робіт, ефективній організації праці та її мотивації, побудови ефективної кадрової політики, підвищення коефіцієнта використання запасу праці та ін.

Головним фактором росту продуктивності праці повинен стати технологічний фактор – оновлення основних засобів виробництва та впровадження новітніх технологій. Але, як показує статистика, в Україні, навпаки, зростає ступінь зносу технічної бази підприємств, а оновлення знаходиться на дуже низькому рівні. За рахунок технічного фактору (технічної оснащеності), на нашу думку, можливо значно підвищити рівень продуктивності праці, але подальша його стійкість буде залежати від мотивованості працівників. Головним елементом такої мотивації повинна бути гідна грошова винагорода, яка забезпечить матеріальну зацікавленість працівників (Ivakhnenko, 2018).

Висновки

За результатами дослідження встановлено, що продуктивність праці у підприємствах галузі тваринництва за 2010-2020 рр. зросла у 2 рази, у тому числі на 7 % за останній рік та досягнула 873 тис. грн у розрахунку на 1 зайнятого. Найвищий рівень продуктивності праці спостерігається у підприємствах з виробництва продукції тваринництва Вінницької області – понад 3 млн. грн, що у 3,6 рази більше ніж серед-

ній показник в Україні. Коефіцієнт співвідношення продуктивності праці на 1 працівника у тваринництві до середньої заробітної плати у сільському господарстві за 2020 р. становив 7,5, що на 0,3 менше ніж у 2019 р. Питома вага оплати праці у вартості виробленої продукції тваринництва зростає та на кінець досліджуваного періоду становила 16,3%. Встановлено, що всередньому в Україні показник трудомісткості у підприємствах галузі тваринництва знизився до 2,2 год на 1 тис. грн. вартості продукції. У підприємствах галузі тваринництва Львівської області продуктивність праці зростає та у 2020 р. перевищила середній показник на 10 %. Зростання продуктивності праці є важливою передумовою для підвищення заробітної плати та добробуту громадян, а також є чинником економічної ефективності функціонування підприємств. Відповідно впровадження інноваційних технологій, підвищення рівня автоматизації та механізації виробничих процесів, якості менеджменту та зростання концентрації виробництва сприятиме зростанню продуктивності праці у підприємствах галузі тваринництва України.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому наші дослідження сконцентруються на проведенні кореляційно-регресійного аналізу зв'язків між рівнем продуктивності праці та основними внутрішніми і зовнішніми чинниками у підприємствах з виробництва продукції тваринництва України.

References

- Babych, M. M., & Zahrebalenko, Yu. Yu. (2016). Produktivnist pratsi v silskomu gospodarstvi yak faktor zabezpechennia prodovolchoi bezpeky. *Ahrosvit*, 13-14, 24–29. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13-14_2016/6.pdf (data zvernennia 01.12.2022) (in Ukrainian).
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2022). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian).
- Dvornyk, I. V. (2021). Produktivnist pratsi v silskomu gospodarstvi. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, 6(2), 245–251. doi: 10.36887/2415-8453-2021-2-30 (in Ukrainian).
- Ivakhnenko, O. M., (2018). Produktivnist pratsi v ahrarnomu sektori ekonomiky. *Visnyk SumDU. Seriiia Ekonomika*, 4, 43–51. doi: 10.21272/1817-9215.2018.4-6 (in Ukrainian).
- Makarenko, P. M., Zoria, O. P., & Danko, O. V. (2011). Problemy produktyvnosti pratsi v suchasnykh umovakh rozvytku silskoho gospodarstva. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/02/003.pdf> (data zvernennia 01.12.2022) (in Ukrainian).
- Vitvitskyi, V. V., Bezhenar, I. M., & Demchenko, O. V. (2021). Instytutsiini faktory rozvytku produktyvnosti pratsi v ahrarnomu pidpriemnytstvi. *Ekonomika APK*, 11, 83–92. doi:10.32317/2221-1055.202111083 (in Ukrainian).